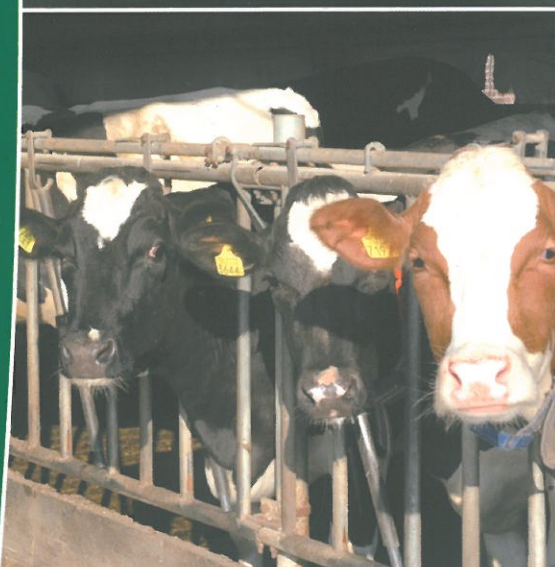

Rapport 2^e bedrijfswoning

Mts. H. van Dronkelaar en A. van Dronkelaar-P
Koemkolkweg 25
8097 PG OOSTERWOLDE

E X P E R T S I N A D V I S E S

Rapport 2^e bedrijfswoning

Mts. H. van Dronkelaar en A. van Dronkelaar-Pijpers
Koemkolkweg 25
8097 PG OOSTERWOLDE

Adviseur

T.G.M. Baak
06 – 53 42 94 38

Datum: 29 juli 2014

DLV Rundvee Advies BV**WWW.DLV.NL**

Noord
President Kennedylaan 35a
Postbus 354
8440 AJ Heerenveen
Tel. 0513 – 65 35 96
Fax 0513 – 65 31 85

Oost
Munsterstraat 18a
Postbus 546
7400 AM Deventer
Tel. 0570 – 50 15 00
Fax 0317 – 49 14 59

Zuid
Oostwijk 5
Postbus 511
5400 AM Uden
Tel. 0413 – 33 68 00
Fax 0317 – 49 14 75

West
Lage Biezenweg 5a
4131 LV Vianen
Tel. 0348 – 49 52 52
Fax 0317 – 49 14 23

**EXPERTS
IN
ADVIES**

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	3
2. Bedrijfsopzet	4
3. Bedrijfsomvang	5
4. Arbeidsfilm	8
5. Vraagstelling en conclusie	9

1. Aanleiding

Maatschap van Dronkelaar, bestaande uit de heer H. van Dronkelaar en mevrouw A. van Dronkelaar-Pijpers, runt op de locatie aan de Koemkolkweg 25 te Oosterwolde een kalverhouderijbedrijf.

Momenteel worden 800 kalveren gehouden en circa 50 schapen, op 41 hectare grond in hoofdzaak beteelt met akkerbouwmatige gewassen. Het vee is gehuisvest in 1 stal. De ondernemers willen het bedrijf in eerste instantie niet verder ontwikkelen in de vleeskalverhouderij. Reden hiervoor is dat de toekomst in de kalverhouderij onzeker is. Doel is om het bedrijf verder te ontwikkelen met een stabiele inkomstenbron en daarin wordt een melkgeitenhouderij als uitgangspunt genomen. Om arbeidstechnisch deze stap mogelijk te maken dient er personeel permanent aanwezig te zijn. Hiervoor willen ondernemers een 2^e bedrijfswoning stichten. Dit houdt in dat uitbreiding in melkgeiten samengaat met uitbreiding in een bedrijfswoning. Beide kunnen niet los van elkaar worden gezien.

DLV is gevraagd om vanuit haar onafhankelijke positie en vakinhoudelijk kennis een uitspraak te doen of het verzoek om een 2^e bedrijfswoning te realiseren, gegrond is.

In deze opzet heeft DLV de benadering vanuit de arbeidsbehoefte, arbeidsfilm en bedrijfsopzet gekozen. Op basis van zowel normberekeningen en een inventarisatie op het bedrijf zelf, is de totale arbeidsbehoefte in beeld gebracht. Door de arbeidsfilm in beeld te brengen wordt tevens duidelijk hoe deze arbeidsbehoefte verdeeld is over een werkdag. Door het voorgenoemde te koppelen aan de uitwisselbaarheid van diverse taken tussen ondernemers en personeel en de verantwoordelijkheden die de ondernemers hebben voor wat betreft de zorgplicht naar het levende vee, wordt duidelijk waar en hoe eventuele knelpunten ontstaan.

Uiteindelijk wordt vanuit deze zienswijze een advies gedaan over het gegrond zijn van het verzoek van een tweede bedrijfswoning.

2. Bedrijfsopzet

Het kalverhouderijbedrijf van de familie van Dronkelaar bestaat uit het houden van witvleeskalveren, in het weidegebied bij Oldebroek. Het is een familiebedrijf waar zowel man als vrouw de dagelijkse werkzaamheden uitvoeren en waar nodig, personeel kan bijspringen.

Sinds de oprichting van het bedrijf op deze locatie heeft het bedrijf in de afgelopen 10 jaar vooral een ontwikkeling doorgemaakt in grondpositie. Op dit moment wordt er 41 ha grond geëxploiteerd waar in hoofdzaak akkerbouwmatige gewassen worden geteeld. De grond is in eigendom. De werkzaamheden voor wat betreft de akkerbouwgewassen, worden uitgevoerd door de loonwerker.

Naast de uitbreiding in grond heeft het bedrijf de laatste jaren ook flink geïnvesteerd in duurzame energie, het warme water (benodigd voor het maken van de melk voor de kalveren) wordt verwarmd met een kachel gestookt op houtpallets. Daarnaast zijn er ook zonnepanelen geplaatst waarmee ruimschoots wordt voorzien in de eigen elektriciteitsbehoefte van het bedrijf. Sinds kort rijden de ondernemers zelfs met een elektrisch aangedreven auto die wordt voorzien van stroom opgewekt met zonnepanelen. Daarmee willen ondernemers hun steen bijdragen aan het verder verduurzamen van de agrarische sector.

Op het bedrijf worden witvleeskalveren gehouden waar goede technische resultaten mee worden behaald. Uiteindelijk zijn goede resultaten ook noodzaak om in deze sector een inkomen te verdienen. (Bron: KWIN-V)

Bij de ondernemers is de wens om het huidige aantal kalveren te behouden en hun bedrijf te versterken met een 2^e tak, een melkgeitenhouderij. Daarvoor is de wens om een bedrijfswoning te stichten voor personeel en deze ook in te richten voor zorg.

3. Bedrijfsomvang

Voor de kalverhouderijtak van het bedrijf van maatschap van Dronkelaar is op basis van de huidige omvang een normberekening opgesteld (NGE berekening). Tevens is een doorkijk gemaakt voor na de uitbreiding in de melkgeitenhouderij.

Tabel 1. NGE berekening maatschap van Dronkelaar

NGE berekening kalverhouderij							
categorie	Huidig				Wenselijk		
	aantal	nge	totaal		aantal	nge	totaal
<i>Vleeskalveren voor witvlees</i>	800	0,144	115,5		800	1,204	115,5
<i>Schapen vrouwelijk</i>	50	0,053	2,6		50	0,053	2,6
<i>Melkgeiten > 1 jaar</i>					1000	0,109	109
Totaal			118,1				227,1

In tabel 1 wordt gekozen om in de NGE-berekening het aantal NGE niet mee te nemen voor akkerbouwgewassen. Deze keuze is gemaakt omdat alle veldwerkzaamheden die te maken hebben met het beheer en de teelt van akkerbouwgewassen, gedaan worden door de loonwerker. Deze NGE-berekening geeft in deze dan ook een benadering van het aantal NGE.

De arbeidsinzet kan in meerdere kengetallen worden uitgedrukt: de volwaardige arbeidskracht, de arbeidsjaareenheid en het mensjaar. De volwaardige arbeidskracht (vak) is door het LEI als kengetal gebruikt tot 1999. Daarna is het vervangen door de arbeidsjaareenheden en mensjaren. Het mensjaar geeft van de drie het beste zicht op de totale arbeidsinzet en arbeidsbehoefte op een bedrijf. Een mensjaar is gesteld op 1.700 gewerkte 'volwaardige uren'. Die 1.700 is het aantal uren dat werkelijk gewerkt kan worden bij een normale CAO, rekening houdend met verlof en dergelijke. Als een persoon 3.400 uur werkt, is de arbeidsinzet dus 2 mensjaren. Een arbeidsjaareenheid komt overeen met 2.000 gewerkte uren. Als iemand 1.000 uur werkt, telt hij/zij voor 0,5 aje. Als een persoon meer dan 2.000 uur werkt, is het toch maar 1 aje. De aje geeft om deze reden geen goed beeld van de totale arbeidsbehoefte op een bedrijf. De persoon die 3.400 uur werkt, heeft dus een inzet van 2 mensjaren, maar slechts 1 aje.

Een volwaardige arbeidskracht (vak) was opgebouwd uit de onderdelen beschikbaarheid en validiteit (en dus niet uit productiviteit). Uitgangspunt bij de berekening van het aantal vak was dat een ondernemer die niet invalide is en het hele jaar door beschikbaar is, als één volwaardige arbeidskracht werd beschouwd. Voor betaald personeel gold de tijdsduur waarover het loon werd betaald. Voor onbetaald personeel gold de volledige tijd, voor zover geen nevenfuncties werden uitgeoefend of een dagschool werd bezocht (mannelijk personeel) of de tijdsduur, waarin werkelijk in het bedrijf was meegewerkt (vrouwelijk personeel en 65-plussers). Verder werd de volwaardigheid van personen van 18 jaar gesteld op 90%, voor personen van 17 jaar was dit 80% en voor personen van 16 jaar was dit 65%. Daarnaast werd aangenomen dat bij ziekte de betrokken medewerker niet beschikbaar was.

Het mensjaar brengt de arbeidsinzet van de 3 beschikbare kengetallen het best in beeld.

Tabel 2. NGE per mensjaar

Nge per mensjaar op enkele bedrijfstypen, naar grootteklasse						
	< 50 nge	50-100 nge	100-200 nge	200-400 nge	> 400 nge	Totaal
Akkerbouwbedrijven	29	41	60	73	88	46
Boomkwekerijbedrijven	20	22	27	36	68	30
Melkveebedrijven	24	37	49	69	.	43
Overige graasdierbedrijven	24	34	49	74	.	33
Hokdierbedrijven	27	38	53	67	65	47
Gewassencombinaties	28	20	26	68	.	31
Veeteeltcombinaties	17	30	44	73	.	39
Gewas-veeteeltcombinaties	28	31	53	81	.	42
Overige tuinbouw	13	23	32	33	46	32
Totaal	24	32	42	44	42	37
bron: LEI, bedrijven info net						

Maatschap van Dronkelaar zit in de categorie 100-200 NGE voor wat betreft de huidige omvang, de norm is dan 53 NGE per mensjaar. Dit komt overeen met 118,1 NGE en met 2,2 mensjaar. Na uitbreiding in de melkgeitenhouderij zal het bedrijf doorontwikkelen tot 227,1 NGE. Dit komt overeen met 4,3 mensjaar, conform normering in tabel 2.

Tabel 3. NGE per VAK

Tabel. Nge per vak op de verschillende bedrijfstypen in Nederland, naar grootteklasse gemeten in nge				
	kleiner dan	40 tot	groter dan	alle
	40 nge	100 nge	100 nge	
Akkerbouwbedrijven	41	58	89	70
Opengr.groentebedrijven	24	29	27	28
Glasgroentebedrijven	17	18	34	32
Bloembollenbedrijven	23	33	32	32
Glasbloemenbedrijven	19	27	36	35
Champignonbedrijven	.	18	28	24
Fruitteeltbedrijven	13	24	28	26
Boomkwekerijbedrijven *)	18	33	40	33
Graasdierbedrijven	30	50	73	57
Hokdierbedrijven	37	56	86	70
Gewassencombinaties	39	36	42	41
Veeteeltcombinaties	34	45	69	55
Gewas/veecombinaties	26	51	78	56
Totaal	31	45	51	48
Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.				

Uit tabel 3 blijkt dat bij de NGE per VAK-benadering, de bedrijfsomvang van 118,1 NGE overeenkomt met 1,4 VAK. De bedrijfsomvang, na uitbreiding in melkgeiten, van 227,1 NGE komt overeen met 2,6 VAK.

Uit de benadering vanuit VAK, blijkt dat het bedrijf in de huidige situatie minimaal 1,4 VAK vraagt. In de toekomstige situatie is meer dan 2,6 VAK nodig. Zoals aangegeven rekent het LEI vanaf 1999 niet meer met VAK maar met mensjaren. Voor de bepaling voor de benodigde arbeid in het toekomstige bedrijf (kalverhouderij met melkgeitenhouderij) is de eenheid mensjaren beter passend. Reden hiervoor is dat werkzaamheden in het gecombineerde bedrijf straks samen vallen.

4. Arbeidsfilm

Een melkgeitenhouderij geeft gezien de verschillende piektijden qua arbeidsbehoefte, maar ook qua “onvoorspelbare” werkzaamheden (aan-/afvoer vee, geboortes van lammeren, diergezondheidszorg etc.) een op zijn minst lastig te plannen vaste werkvorm. Meerdere werkzaamheden vallen samen (melken, voeren van vee, en geboortes van lammeren). Dit wordt grotendeels arbeidstechnisch opgelost doordat ondernemers hun werkzaamheden kunnen uitwisselen en extra personeel wordt ingezet. Daarnaast worden werkzaamheden gezamenlijk uitgevoerd.

Op basis van onderstaande uitgangspunten wordt de verdere arbeidsfilm beschreven:

- Grondloos bedrijf (akkerbouwtaak blijft gehandhaafd; afzet van mest is daarmee wel gegarandeerd);
- Goed gemechaniseerde melkwinning en voerverstrekking;
- Vervangingspercentage melkgeiten 30%;
- Drink automaten voor de lammeren;
- Melkproductie 900 kg/geit/jaar;
- Afzet van geproduceerde melk (geen eigen verwerking);
- Mestuithalen en klauwverzorging in loonwerk.

Tijdens het aflammerseizoen dat specifiek geldt voor een melkgeitenhouderij bedrijf is er overdag continue arbeidsbehoefte (geiten lammeren in hoofdzaak alleen overdag). In een tijdsbestek van 4 tot 6 weken tijd lammeren alle melkgeiten af. Op basis van de gekozen bedrijfsgrootte van 1.000 melkgeiten en het landelijk vervangingspercentage van 30% (bron:KWIN) moeten er in deze periode om en nabij 700 melkgeiten lammeren. Daarnaast komen er 300 jonge geiten bij die voor de eerste keer werpen. Dit brengt een enorme arbeidspiek met zich mee. De jonge lammetjes moeten leren drinken en verzorgd worden. Tevens moeten de dagelijkse werkzaamheden zoals melken en voeren doorgaan.

Gesteld kan worden dat gezien de omvang van het bedrijf en de beschikbare arbeid, het productieproces maximaal geoptimaliseerd moet worden. Objectief beschouwd is het bedrijf onderbezet qua arbeid, maar kan onder andere vanwege de *directe* beschikbaarheid van de aanwezige arbeid en inhuur van extra arbeid, snel geschakeld worden, waardoor het geheel draaiende gehouden wordt. Goed om daarbij te noemen is dat veel werkzaamheden samenvallen die specifiek zijn voor kalverhouderij en melkgeitenhouderij.

Belangrijk om te vermelden is dat de ondernemers een zorgplicht hebben naar het levende vee toe. Met andere woorden; in de melkgeitenhouderij, maar zeker ook in de kalverhouderij hebben de ondernemers de wettelijke plicht om de verzorging in de breedste zin (o.a. verzorging op gebied van diergezondheid, verzorging op het gebied van het verstrekken van voeding en water, hulp bij geboorte van de lammeren) naar behoren uit te voeren. Het benodigde toezicht en de arbeid op ook onregelmatige werktijden (aan- en afvoer vee, geboortes van lammeren) vergen veel energie naast de dagelijkse werkzaamheden. Vanuit sociaal oogpunt is het wenselijk dat deze werkzaamheden uitwisselbaar zijn.

5. Vraagstelling en conclusie

De vraag is of de noodzakelijkheid van een 2^e bedrijfswoning hier aan de orde is. Bepalend hiervoor zijn meerder zaken. Als eerste natuurlijk de bedrijfsvorm zoals die is. Een gezinsbedrijf, dat bestaat uit een kalverhouderij.

De omvang van alleen de kalverhouderij zoals die nu is, met daarbij meegenomen de discussie die gevoerd kan worden over de NGE bepaling, zou normatief voor 1,4 VAK arbeid bieden. De toekomstige ontwikkeling brengt een bedrijf met zich mee waar voor 2,6 VAK arbeid is. Kijkend naar bepaling van de arbeidsbehoefte in mensjaren dan levert dit 2,2 mensjaren op voor de huidige situatie en 4,3 mensjaren na uitbreiding. Kijkend naar de overlap in werkzaamheden in beide takken dan is mensjaren hierin een beter passende benadering.

Vanwege het feit dat de ondernemers qua werkzaamheden elkaar kunnen vervangen en uitwisselen (binnen de huidige bedrijfsvoering), zijn in de piektijden (rondom het voeren, rondom de controle) de problemen op te vangen. Daarbij is het een randvoorwaarde dat de benodigde arbeid ook *direct* beschikbaar is. Bij uitbreiding van het bedrijf met een melkgeitenhouderij wordt de arbeidsbehoefte en uitwisselbaarheid op de vaste momenten alleen maar groter. Nog niet gesproken over het seizoen waarin de geiten moeten lammeren. Uiteindelijk geeft dit nog een extra piek in arbeidsbehoefte zoals beschreven.

Aan de belangrijkste voorwaarden van een tweede bedrijfswoning is voldaan;

- Qua omvang is de totale onderneming groter dan een volwaardig tweemansbedrijf;
- Het gezinsbedrijf dat zich doorontwikkelt, kan een gezinsbedrijf blijven met aanvulling van personeel.
- De noodzaak van directe beschikbaarheid van minimaal 2 VAK arbeid vanwege verschillende werkzaamheden op gelijke tijdstippen;
- De aanwezige zorgplicht die de ondernemers naar het vee toe hebben in de melkgeitenhouderij maar zeker ook in de kalverhouderij.
- Vanuit sociaal oogpunt is het noodzakelijk, om het toezicht houden, uitwisselbaar te laten zijn tussen de ondernemers en personeel.

Het gezinsbedrijf in deze vorm brengt veel gelijktijdig uit te voeren werkzaamheden met zich mee. In deze rapportage is aangegeven dat, door de bedrijfsopzet (voeren kalveren, controle kalveren, melken van de geiten en voeren geiten), vele werkzaamheden gelijktijdig en overlappend plaatsvinden. Door de hoge productiviteit, een gevolg van snel kunnen uitwisselen van werkzaamheden en het direct beschikbaar zijn van arbeid, zijn de ondernemers in staat om het bedrijf met de wenselijke omvang op een verantwoorde manier, met de aanwezige zorgplicht voor het vee, rond te zetten.

Mijn conclusie is dat een tweede bedrijfswoning op de locatie aan de Koemkolkweg 25 te Oosterwolde, volledig op zijn plaats is.

Aanvulling op Rapport 2^e bedrijfswoning

Mts. H. van Dronkelaar en A. van Dronkelaar-Pijpers
Koemkolkweg 25
8097 PG OOSTERWOLDE

Adviseur

T.G.M. Baak
06 – 53 42 94 38

Datum: 21 januari 2015

Inhoudsopgave

1. Aanvulling op reactie gemeente Oldebroek.....	3
2. Berekening SO	4
3. Toelichting noodzakelijkheid voor constant toezicht agrarisch bedrijf	6

1. Aanvulling op reactie gemeente Oldebroek

Naar aanleiding van de reactie van gemeente Oldebroek (datum: 07-10-2014 en kenmerk 184639/189322) hierbij de aanvulling op het rapport.

De gemeente vraagt om een aanvulling op:

- toelichting waarbij een berekening wordt gemaakt in Standaard Opbrengst (SO)
- berekening in SO betreffende bedrijfsomvang
- onderdelen behoeven toelichting waarbij het constante toezicht op het agrarische bedrijf specifieker en concreter wordt aangevuld. Hierbij worden bedoelt de onderdelen; aspect zorgplicht, aspect de verzorging van de lammeren na de geboorte en aspect de "aan- en afvoer vee"
- Overige voorwaarden; deze wordt aangevuld door adviseur Sjaak van Schaik.

2. Berekening SO

Hieronder volgt een toelichting op de Standaard Opbrengst (SO) van het bedrijf van de familie van Dronkelaar. Voor het maken van een passende beoordeling is gebruik gemaakt van de rekenmodule van LEI.

Standaardopbrengst (SO)

De bedrijfsomvang van een bedrijf wordt gemeten in Standaard Opbrengst (SO). Voor elk gewas en diersoort uit de Landbouwtelling is een SO-norm berekend, die de opbrengsten per eenheid weergeeft die onder normale omstandigheden op jaarbasis behaald worden. De bedrijfsomvang wordt berekend als een sommatie van alle eenheden van de producten maal hun SO-norm. De opbrengsten van toeslagen, subsidies en verbredingsactiviteiten zijn niet meegenomen in de normen en dus ook niet in de totale SO van het bedrijf.

Standaard verdien capaciteit (SVC)

De bedrijfsomvang in SO is over bedrijfstypen heen niet sterk gerelateerd met de arbeidsinzet of het resultaat van een bedrijf. Een akkerbouwer houdt van 100.000 euro opbrengsten bijvoorbeeld meer over dan een vleesvarkenshouder. Met het kengetal SVC wordt daarvoor gecorrigeerd. De SVC geeft een beeld van de vergoeding voor die inzet van arbeid en kapitaal (toegevoegde waarde) die op basis van standaarden gemiddeld in een jaar wordt behaald met de betreffende agrarische productie. De werkelijk gerealiseerde toegevoegde waarde van een bedrijf zal nooit gelijk zijn aan de berekende SVC, vanwege verschillen in de prijsvorming, technisch resultaat, productbewerking, subsidies en/of multifunctionele activiteiten.

Grootte klasse SVC

Voor het handiger gebruik van de SVC zijn standaard-grootteklassen vastgesteld. De gehanteerde grenzen van die klassen zijn gebaseerd op de gemiddelde verhouding van de SVC per arbeidskracht en dus min of meer bij een gemiddeld-efficiënte arbeidsinzet. De werkelijke arbeidsinzet van een bedrijf hangt mede af van de mate van mechanisering. Omdat de werkelijke toegevoegde waarde af kan wijken van de norm is het mogelijk dat de omschrijving bij de grootteklasse niet van toepassing is op het individuele bedrijf. De uitkomsten moeten dan ook vooral als een (globale) richtlijn worden gezien.

Er zijn 5 klassen gedefinieerd op basis van het bedrag aan SVC:

1. <25.000 euro: zeer kleine bedrijven. Deze bedrijven vragen voor de agrarische activiteit volgens de in gebruik zijnde standaarden een arbeidsinzet van 0,75 arbeidsjaareenheden (aje), tenzij de arbeid duidelijk minder efficiënt of tegen een lagere vergoeding dan gemiddeld wordt ingezet.
2. 25.000- 60.000 euro: kleine bedrijven. Deze bedrijven vragen voor de agrarische activiteit volgens de in gebruik zijnde standaarden een arbeidsinzet van 0,75 tot maximaal 1,5 aje, afhankelijk van de mate van automatisering en de efficiëntie waarmee de arbeid kan worden ingezet
3. 60.000- 100.000 euro: middelgrote bedrijven. Deze bedrijven zijn van dusdanige omvang dat voor ongeveer 1,5 tot 2,5 aje een gemiddelde toegevoegde waarde kan worden

gerealiseerd.

4. 100.000- 250.000 euro: grote bedrijven. Deze bedrijven zijn van dusdanige omvang dat voor ongeveer 2,5 tot 5 aje een gemiddelde toegevoegde waarde kan worden gerealiseerd.
5. >= 250.000 euro: zeer grote bedrijven. Deze bedrijven kunnen aan meer dan 5 aje arbeid bieden tegen een gemiddelde vergoeding.

Tabel 1. SO berekening maatschap van Dronkelaar, huidige situatie en wenselijke situatie.

SO berekening maatschap van Dronkelaar							
categorie	Huidig				Wenselijk		
	aantal	So/eenheid	totaal		aantal	So/eenheid	totaal
<i>Akkerbouw gewassen</i>	39,5		133.565		39,5		133.565
<i>Vleeskalveren voor witvlees</i>	800	880	704.000		800	880	704.000
<i>Schapen vrouwelijk</i>	50	160	8.000		50	160	8.000
<i>Melkgeiten > 1 jaar</i>					1000	350	350.000
Totaal			845.560				1.195.565

Toelichting tabel 1, zie bijlage 1 en 2.

Huidige bedrijfsomvang uitgedrukt in SO komt neer op 845.560 euro. Uitgedrukt in SVC geeft dit een verdien capaciteit van 86.190 euro Dit betekent voor dit bedrijf in de huidige omvang dat er arbeid is voor 1,5 tot 2,5 aje. Concreet houdt dit in dat de huidige bedrijfsvoering voldoende arbeidsvergoeding genereert voor de ondernemers.

Toekomstige gewenste bedrijfsomvang komt neer op 1.169.650 euro. Wat uitgedrukt in SVC neer komt op 161.620 euro verdien capaciteit. Deze grote van het bedrijf valt in grootte klasse 4 wat neer komt op een toegevoegde waarde voor minimaal 2,5 tot maximaal 5 aje.

Conclusie

Uit bovenstaande blijkt dat door het realiseren van de gewenste uitbreiding er een positieve bijdrage wordt geleverd aan de SVC. Enkel en alleen het melkgeitenbedrijf levert een SVC op van 75.200 euro. Hiermee geeft het melkgeitenbedrijf alleen al een bijdrage in toegevoegde waarde op voor 1,5 tot 2,5 aje.

3. Toelichting noodzakelijkheid voor constant toezicht agrarisch bedrijf

De onderstaande onderdelen dienen specifiek en concreter aangevuld te worden:

1. Aspect zorgplicht in relatie tot het constante toezicht op het agrarisch bedrijf
2. Aspect verzorging van de lammeren na de geboorte in relatie tot.
3. Aspect aan en afvoer vee in relatie tot.

1. Aspect zorgplicht in relatie tot het constante toezicht op het agrarisch bedrijf

Belangrijk om te vermelden is dat de ondernemers een zorgplicht hebben naar het levende vee toe. Met andere woorden; in de melkgeitenhouderij, maar zeker ook in de kalverhouderij hebben de ondernemers de wettelijke plicht om de verzorging in de breedste zin (o.a. verzorging op gebied van diergezondheid, verzorging op het gebied van het verstrekken van voeding en water, hulp bij geboorte van de lammeren) naar behoren uit te voeren. Het benodigde toezicht en de arbeid op ook onregelmatige werktijden (aan- en afvoer vee, geboortes van lammeren) vergen veel energie naast de dagelijkse werkzaamheden. Vanuit sociaal oogpunt is het wenselijk dat deze werkzaamheden uitwisselbaar zijn.

Om de zorgplicht na te komen is het van belang om gedurende de werkzaamheden die zowel bij de kalveren als geiten plaats moeten vinden er voldoende arbeid beschikbaar te hebben. Zoals omschreven is het hebben van een bedrijf met 2 takken die qua werktijden pieken geven die elkaar overlappen het wenselijk om de benodigde arbeid aanwezig te hebben. Praktisch gezien komt het neer op het volgende. Op het moment dat de geiten moeten worden gemolken dienen de kalveren gevoerd te worden. Deze arbeidsbehoefte is hiermee niet uitwisselbaar. Tevens moet hierbij opgemerkt worden dat controle op, en verzorging van het vee gelijktijdig plaats vindt bij het voeren van de kalveren en het melken van de geiten. Vanuit het aspect zorgplicht is hiermee relatie gelegd tot het constante toezicht op het bedrijf.

2. Aspect verzorging van de lammeren na de geboorte in relatie tot constante toezicht.

Tijdens het lammerseizoen dat specifiek geldt voor een melkgeitenhouderij bedrijf is er overdag continue arbeidsbehoefte (geiten lammeren in hoofdzaak alleen overdag). In een tijdsbestek van 4 tot 6 weken tijd lammeren alle melkgeiten af. Op basis van de gekozen bedrijfsgrootte van 1.000 melkgeiten en het landelijk vervangingspercentage van 30% (bron:KWIN) moeten er in deze periode om en nabij 700 melkgeiten lammeren. Daarnaast komen er 300 jonge geiten bij die voor de eerste keer werpen. Dit brengt een enorme arbeidspiek met zich mee. De jonge lammetjes moeten leren drinken en verzorgd worden. Tevens moeten de dagelijkse werkzaamheden zoals melken en voeren doorgaan.

Hierin is het uitwisselbaar zijn van arbeid door ondernemers onderling en personeel een zware opgave. De werkzaamheden zoals het melken van geiten en voeren van kalveren zijn te plannen maar het lammeren van geiten niet. Dit betekent dat de dagelijkse werkzaamheden zoals melken van geiten en het voeren van kalveren gelijktijdig al 2 arbeidskrachten vraagt. Op het moment dat geiten lammeren is het wenselijk om constant arbeid beschikbaar te hebben die de lammeren

opvangt en zich bezighoudt om de lammeren te leren drinken. Hiermee is er relatie gelegd tot het constante toezicht op het bedrijf.

3. Aspect aan en afvoer vee in relatie tot constante toezicht op het agrarisch bedrijf.

Op het moment dat er kalveren worden aangevoerd om een nieuwe ronde op te starten moeten de dagelijkse werkzaamheden rondom de melkgeitenhouderij doorgaan. Dit houdt in dat deze werkzaamheden samen vallen en daardoor niet uitwisselbaar zijn. Daarnaast moet hierbij opgemerkt worden dat het lastig plannen is wanneer en op welke tijdstippen kalveren worden gebracht voor een nieuwe ronde dan wel opgehaald worden voor de slacht. Dit zelfde geldt ook voor de melkgeitenhouderij. De lammeren zullen na verloop van tijd het bedrijf verlaten. Het moment van afleveren kan samenvallen met het voeren van de kalveren. Vanuit dit oogpunt is het wenselijk om constant arbeid beschikbaar te hebben.